چیستی نیت و داعی نفس

داعی فعل نفس است یا نه؟ این سؤال، سؤال خیلی خوبی است. می‌گویید نیت داعی است و اراده فعل نفس است. درک یک واقعیاتی درک نفس است. داعی یعنی انگیزه من این است که به فلان جا بروم و فلان کار را انجام بدهم. انگیزه چه چیزی از نفس است؟ شما سؤال من را جواب بدهید.

شاگرد: بیشتر حالت است. چون برای آن فعل انجام می‌دهیم.

استاد: علم حالت است یا نه؟

شاگرد۲: داعی را علم به مصلحت می‌گویند.

استاد: علم به مصلحت فرار از تعریف دقیق است. داعی من این است، یعنی علم به مصلحت دارم؟

شاگرد: محرک من است.

استاد: خود محرک چیست؟ فعل نفس است یا علم نفس است؟ یا همبافته‌هایی از این‌ها است؟

شاگرد: انفعال است.

استاد: محرک در نفس، انفعال نفس است؟!

> 46:41

شاگرد: از موارد انفعال بوده که تحریک ایجاد کرده.

استاد: تحریک برای نفس، پس نفس منفعل است. نه این‌که خود محرک انفعال باشد.

شاگرد: نه، کیف نفس است.

استاد: چون کیف است، پس می‌گویید انفعال. علم هم برای همین است. علم را هم می‌گویند کیف نفسانی است. مانعی ندارد. کیف از همان‌هایی است که می‌گفتم هر چه نتوانستیم... . مانعی ندارد. علی‌ای حال این سؤال سؤال خوبی است که داعی در نفس چیست؟ فعل است یا نه؟ در تصدیق برای من واضح می‌شد که اذعان فعل نفس است. نفس تصدیق علم نفس است. اما در این‌که داعی چیست، اگر علم به مصلحت باشد برگشتش به علم است. اگر چیزی اضافی داشته باشد مانند اذعان، نزدیک هم هستند. تصدیق اذعان للنسبة او ادراک ان النسبة واقع. در تعریف، بین این دو تفاوت‌های ظریفی بود.

شاگرد: در شرح مطالع می‌گویند تصدیق منشأ علم است. یعنی یا تصدیق منشأ علم بوده یا تصور منشأ علم بوده.

استاد: بله، بین منطقیین بحثی بود. در تهذیب تفتازانی گفت العلم ان کان اذعانً للنسبة فتصدیق. او اذعان را تصدیق قرارداد. در رساله تصور و تصدیق صاحب اسفار می‌گوید ادراک ان النسبه.. . مرحوم مظفر هم در المنطق حرف صاحب اسفار را ترجیح می‌دهند. نه حرف تفتازانی را. در داعی هم یکی از آن‌ها است.

بازبینی #1
ایجاد شده در 21 مه 2026 13:09:57 توسط ... .
به روزرسانی شده در 21 مه 2026 13:10:48 توسط ... .